Možnosti a limity samozásobitelství potravinami ve městech

Mgr. Barbora Duží, Ph.D **Mgr. Petr Dvořák, Ph.D.** ***Bc. Šimon Jelínek***

Ústav geoniky AV ČR, v.v.i., oddělení environmentální geografie; Masarykova univerzita

BUDOUCNOST SPOTŘEBY POTRAVIN, Praha, Národní 3, 23. 9. 2024

ÚGN

Akademie věd České republiky STRATEGIE AV21

Anotace příspěvku

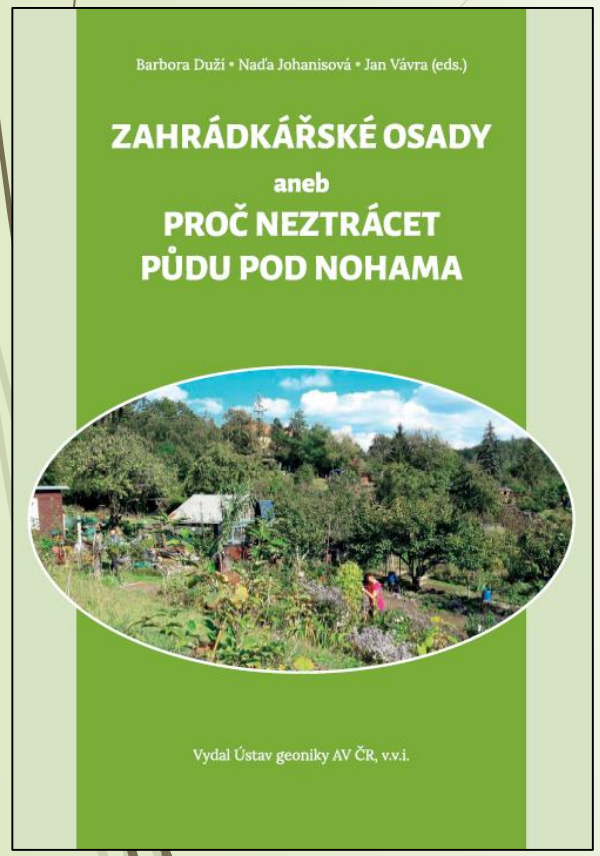

- Téma městského zahrádkaření;
- Přínosy zahrádkaření;
- Diverzita zahrádek ve městech;
- Návrh typologie zahrádkářských osad;
- Historický vývoj zahrádkářských osad;
- Limity produkce potravin;
- Doporučení pro obecní samosprávy

Přínosy zahrádkaření

Diverzita zahrádek ve městech

- Zahrádky u rodinných domů (rodinné zahrádky)
- Zahrádky u bytových domů, ve vnitroblocích
- **Zahrádkářské osady**
- Komunitní zahrady
- Vzdělávací zahrady (školní, botanické)
- Terapeutické zahrady (u nemocnic, domů seniorů)
- Individuální nájmy (ploch u železnic apod.)
- Guerilla zahrádky
- Mikroúroveň (balkóny, střechy apod.)

Mapování zahrad: příklad Uherské Hradiště

Mapování zahrádkářských osad a návrh typologie

- Analýza územních plánů obcí, katastru nemovitostí a dalších podkladů
- Informace od územních sdružení ČZS a jednotlivých ZO
- Letecké snímky, ortofotomapy
- Terénní průzkum
- Analýza historického vývoje (50-léta –současnost)
- Zpracování využití ploch v GIS:

-produkční plocha, rekreační plocha, přírodně-rekreační plocha, zastavěná plocha, intenzifikační produkční opatření (skleníky), intenzifikační rekreační opatření (bazény)

- **převážně produkční**
- **produkčně- rekreační**
- **převážně rekreační s potenciálem bydlení**
- **klimaticky přátelské**

Rybárny, UH: Převážně produkční

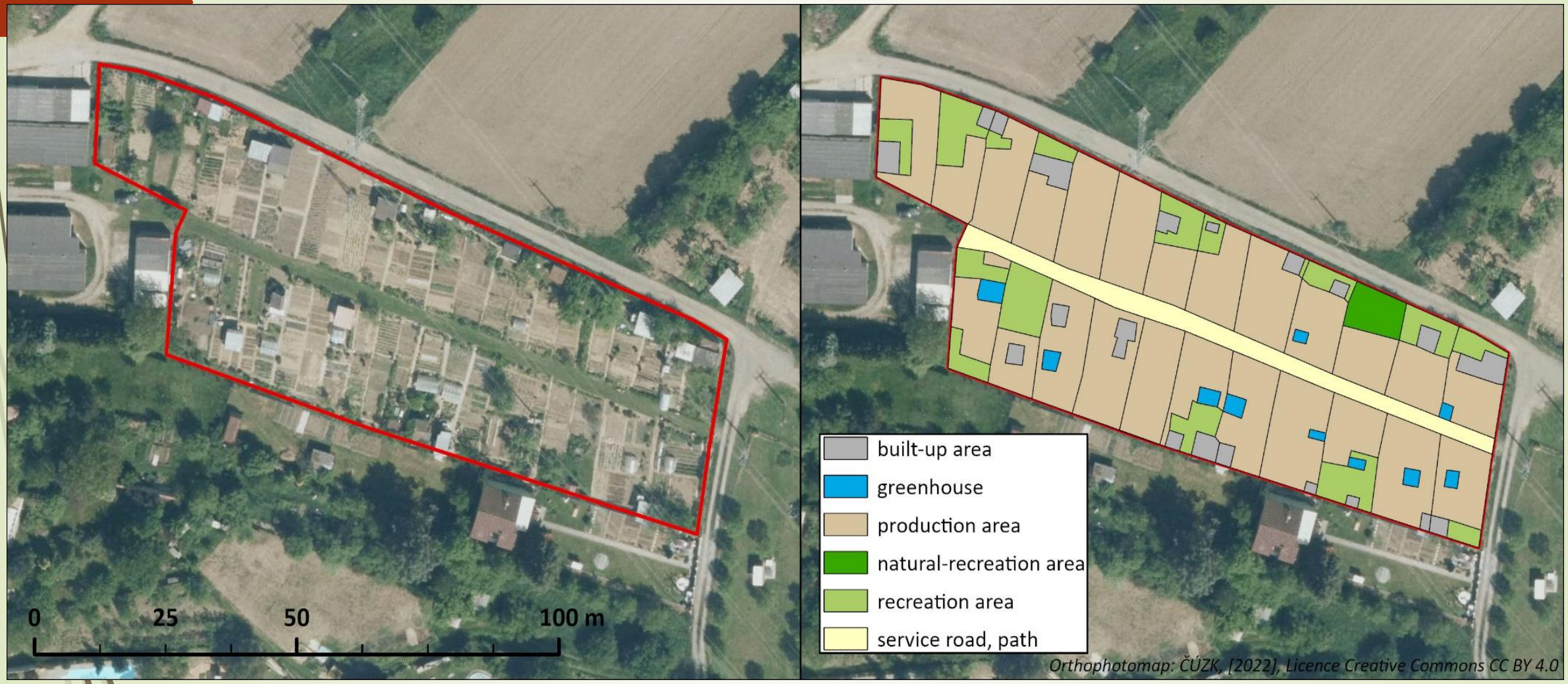

Rozloha: 0,48 ha, 24 podílů, průměrná velikost podílu 188m2, pronájem
Plochy**: produkční (77%), rekreační (15%),** přírodně-rekreační (2%) zastavěná (6%), skleníky:10 ks

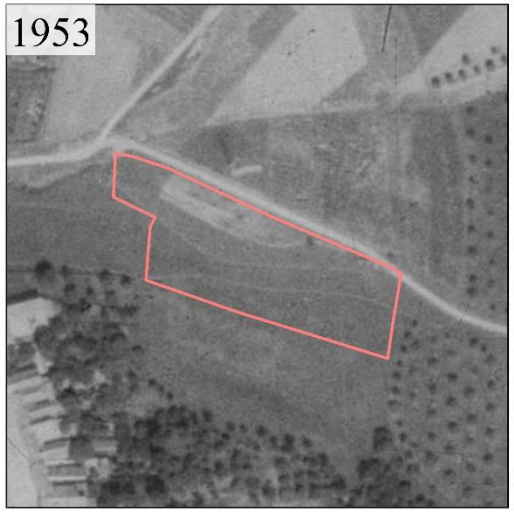
1953

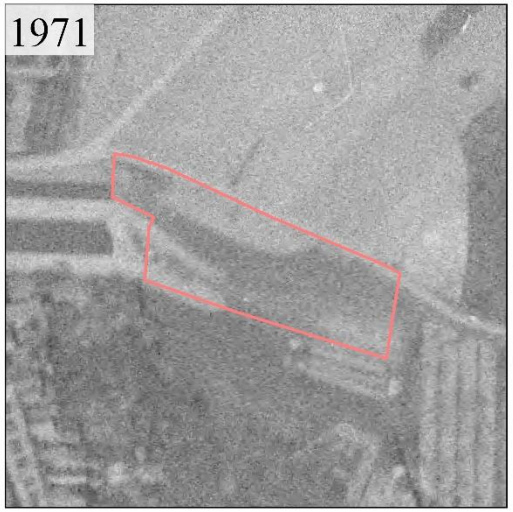
1971

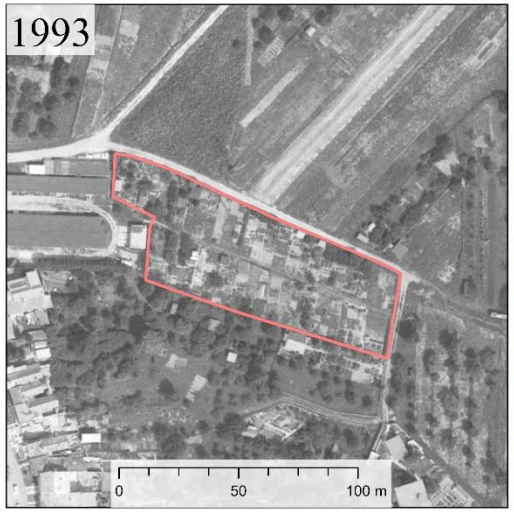
1993
0
50
100 m

2012

2022

Třešňovka, UH: klimaticky přátelská

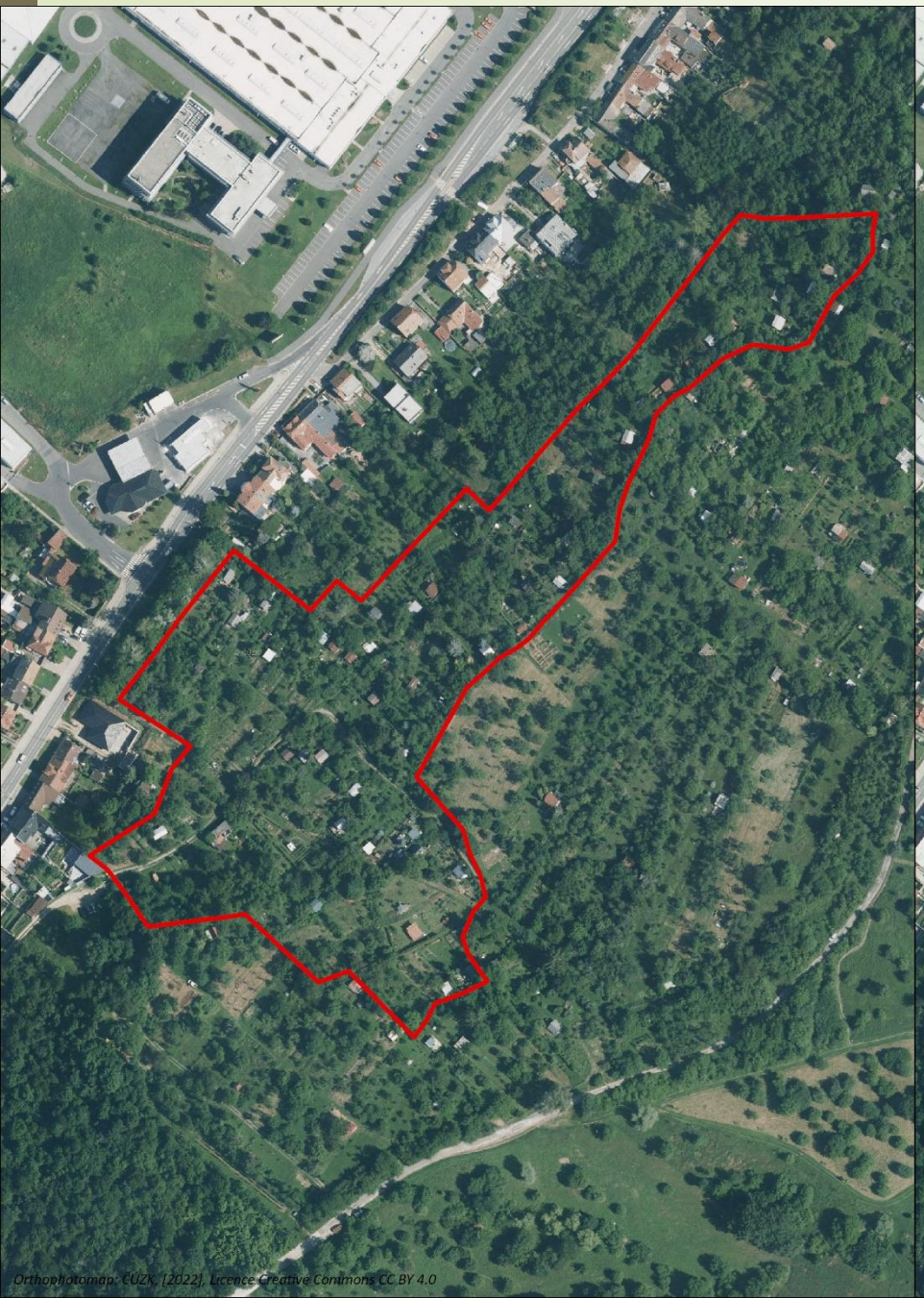

Rozloha: 3,7 ha, 94 podílů, průměrná velikost podílu 388m2, pronájem

Plochy: **produkční (4%)**, rekreační (40%) **přírodně-rekreační (51%)** zastavěná (4%), skleníky: 2 ks

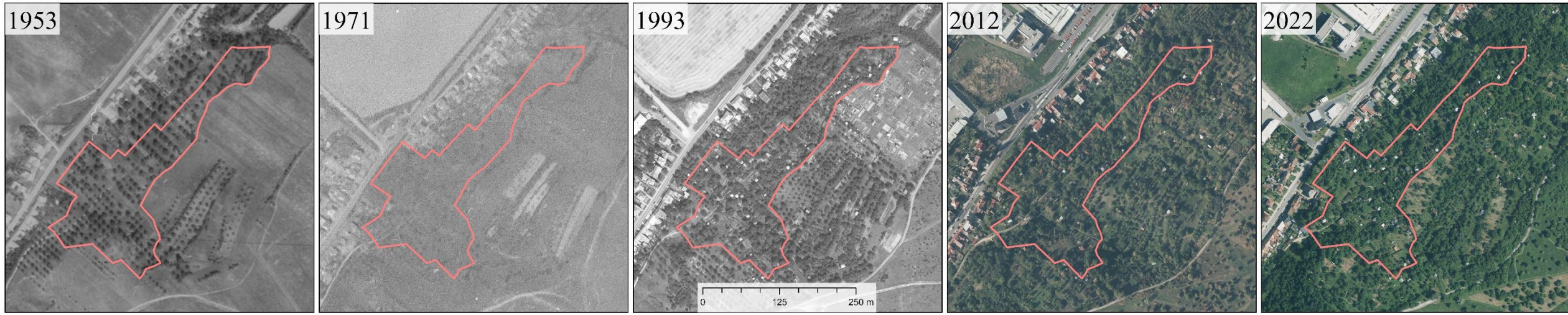
1953
1971
1993
0
125
250 m
2012
2022

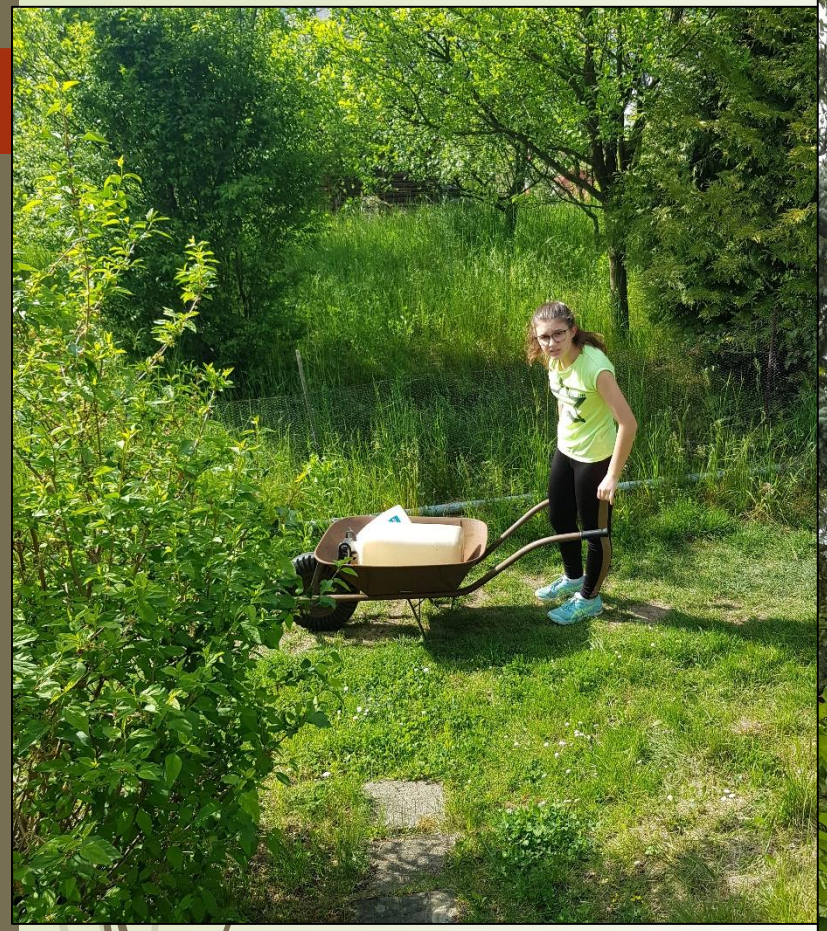

ZO Těšínská, Opava: produkčně-rekreační

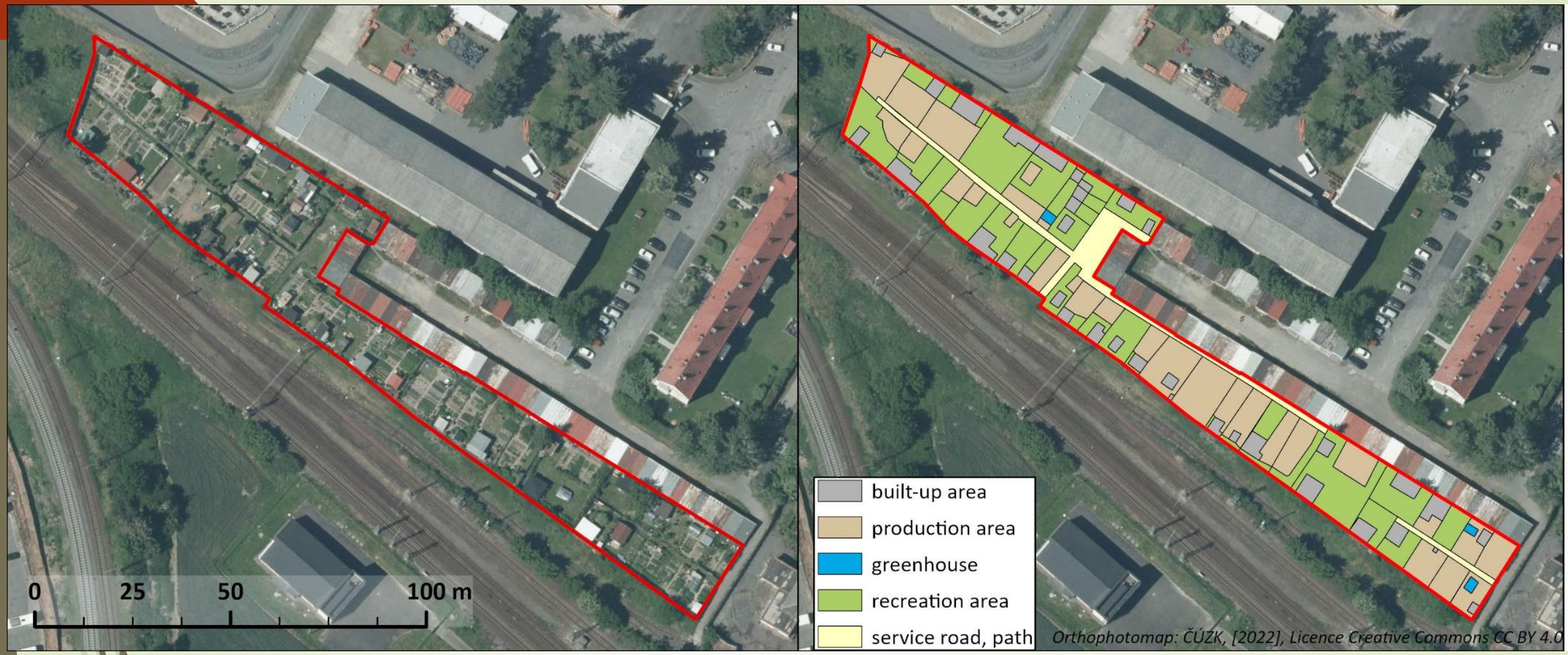

Rozloha: 0,47 ha, 38 podílů, průměrná velikost podílu 111m2, pronájem
Plochy**: produkční(40%)**, **rekreační (45%)**, zastavěná (14%), skleníky: 3 ks

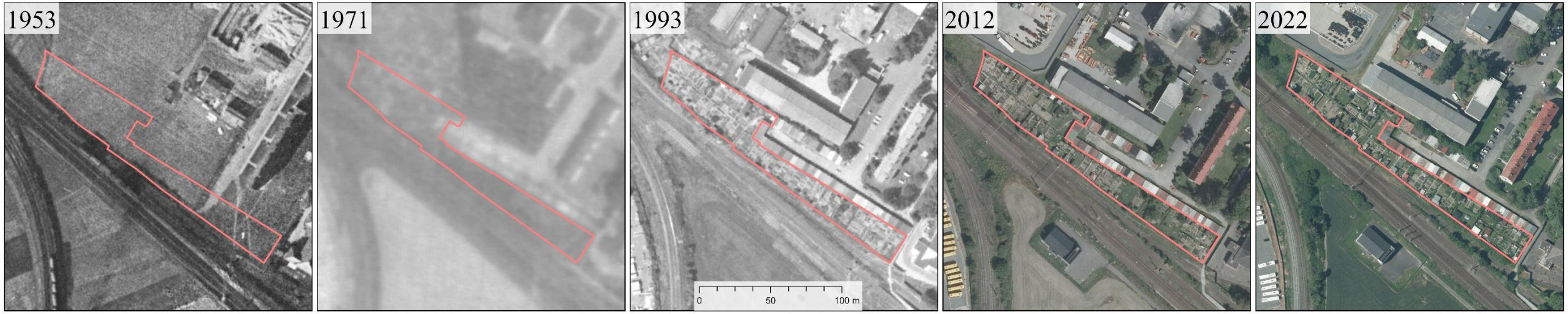
1953
1971
1993
0
50
100 m
2012
2022

Opava

ZO Sv. Anna, Opava: převážně rekreační s potenciálem bydlení

Rozloha: 5,1 ha, 118 podílů, průměrná velikost podílu 410m2, osobní vlastnictví

Plochy**: produkční (6%), rekreační (75%),** přírodně-rekreační(6%), zastavěná (13%), Intenzifikační opatření: 30 skleníků, 36 bazénů

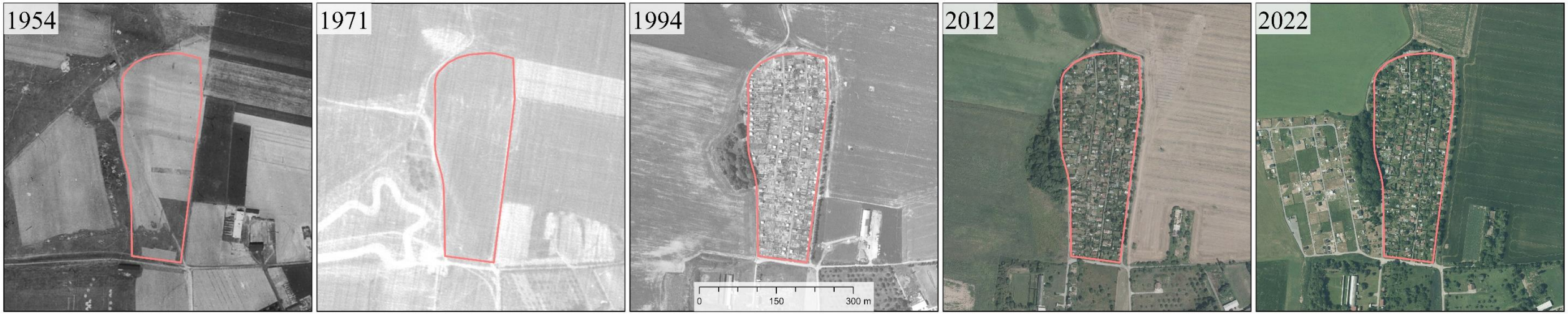
1954
1971
1994
0
150
300 m
2012
2022

Limity produkce potravin ve městech

VNĚJŠÍ:

- **Chybí přehled: nedostatečné zmapování** stávajících i potenciálních ploch vhodných pro produkci potravin ve městech
- **Zmatek: nejednotné značení** v ÚP obcí (SZ, IRZo, ZZ, jiné)
- **Snižování environmentální kvality: obkličování ZO** zastavěnými plochami (zejména v intravilánu), dopravní infrastrukturou apod.

VNITŘNÍ:

- **Snižování zájmu o produkci potravin** ze strany samotných zahrádkářů, snižování pěstebních ploch na úkor rekreačních
- **Vnitřní privatizace a individualizace** původně pospolitých ZO (vnitřní oplocení, bazény, soukromničení…)

Doporučení pro obecní samosprávy

- Zahrádkářské osady by měly být uznány jako součást **zelené a modré infrastruktury** a zahrnuty do **Místních adaptačních strategií na změnu klimatu**
- Obce by měly uznat zahrádkářské osady jako **zdroj produkce potravin a rekreace** pro městské obyvatele, které doplňují občanskou vybavenost v podobě sportovních center, hřiští a parků
- Obecní samosprávy by si měly **zachovat kontrolu** nad zahrádkářskými osadami, evidovat je, nerozprodávat, **nerušit** a spíš zachovat formu **pronájmu**
- Nové ZO – předem zvážit, jaká by mělo být **zaměření a rozloha**
- Zvážit **změnu kategorizace zahrádkářských ploch v ÚP**, včetně možnosti zpřísnění/ změny regulativů a limitů využití ploch

Děkujeme za pozornost

Barbora Duží

✉ barbora.duzi@ugn.cas.cz

🌐 https://www.geonika.cz/EN/personal/ENduzi.html

https://www.potravinyav21.cz/

Petr Dvořák

✉ petr.dvorak@ugn.cas.cz

Šimon Jelínek

✉ jelinek.d.simon@gmail.com